

10. Misylo Je. Zhertvy Javozhna / Ukrai'na i Pol'shha mizh mynulym i majbutnim. – L'viv, 1991.

11. Gryckovjan Ja. V poshukah pravdy pro akciju «Visla». – Peremyshl', 1998.

Soroka L. V., teacher–methodologist, Desnyanskiy Economics and Law at the College of AIDP (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

The deportation of the Ukrainians from their ethnic lands in 1947 (for the 70th anniversary of the action «Vistula»)

The Criminal actions of the Polish communist government against the indigenous Ukrainian population are considered and highlighted.

Keywords: action, repressions, eviction, Ukrainians.

* * *

УДК 94(477)«1953/1964»:378

Лук'яненко О. В.,
кандидат історичних наук, ст. викладач,
Полтавський національний педагогічний
університет ім. В. Г. Короленка
(Україна, Полтава), lukyanenko.ov@gmail.com

**«КАРИКАТУРНІ ВІЙНИ» В ОСВІТЯНСЬКІЙ ПРЕСІ УРСР
ДОБИ «ВІДЛИГИ» (1953–1964 роки) (Ч.2)**

Ліструються акценти, що їх розставляла для освітян УРСР профільна преса періоду десталінізації (1953–1964 рр.) у сфері міжнародної політики крізь специфічну форму впливу на свідомість – карикатури. Застосування методу контент-аналізу дозволило проілюструвати тлумачення викладачами та студентами вищів світового порядку та оцінки подій на міжнародній арені; виявити змістове участі освітян у «холодній війні».

Ключові слова: пояснення, міжнародна політика, карикатура, вища педагогічна школа, десталінізація.

Дана розвідка продовжує з'ясовувати місце освітян УРСР на ідеологічному фронті «великої політики» СРСР [11]. З–поміж десяти карикатур на міжнародні теми викладачем Вінницького ДПІ М. Славським дві роботи радше нагадували класичні зразки величального радянського плакату. Проте, розміщувалися у розділі міжнародної політики – на четвертій сторінці газети «Радянська освіта», тому їхнє потрагтування має відбуватися у тому ж розрізі. Одна з робіт була опублікована у першому січневому числі газети за 1956 р. під назвою «За мир!» [1]. На малюнку зображено зимовий пейзаж: на спокійному нічному небі кружляють білі мухи снігу, між снігових заметів стоять дві ялинки – велика та мала. На зимовій галявині старий Дід Мороз тримає в руках прапор з надписом «За мир». Він одягнений як хрестоматійний казковий дідусь з цифрами «1955» на оборотці шапки. Старий рік передає стяг маленькому хлопчикові в зимовому одязі, що стоїть навпроти з познакою «1956».

Цим плакатом художник намагався показати, що народ країни очікував від прийдешнього 1956 року не менших успіхів у боротьбі за світовий мир у розумінні СРСР, ніж це було у році минулому. Що з це були за звершення, які змушували творити образ Радянського Союзу як борця за світову гармонію? Короткий огляд міжнародної діяльності СРСР, зроблений дослідником Джузеппе Боффа, дозволяє побачити ці результати. У липні 1955 року радянська делегацію у складі О. Булганіна, М. Хрущова, В. Молотова і маршала Г. Жукова прибула до Женеві на першу з часів Потсдамської конференції чотирісторонню зустріч великих держав – СРСР, США, Великобританії

та Франції. Це була перша спроба домовитися у біполярному світі у часи «холодної війни». Ворогуючі сторони погодилися започаткувати дискусію, СРСР як одна із найслабших на полі дипломатії держав, здобув можливість набирати бали у цій грі. Цей «рік миру» дійсно зі сторони виглядав таким. Радянська влада у січні 1955 р. заявила, що не вважала країну у стані війни з Німеччиною. Вже у вересні голова уряду ФРН Конрад Аденауер прилетів до Москви. Таким чином Союз офіційно визнали цю частину Німеччини повноправною державою та домовилися про звільнення останніх німецьких полонених, яких тримали як військових злочинців. Рік 1955 р. став знаковим для радянських громадян і через те, що у травні 1955 року у Варшаві СРСР та країни народної демократії, включаючи НДР утворили військовий блок згідно з Варшавським договором, подібний до НАТО. І хоча це лише посилило військову напругу у світі, для радянського громадянина цей союз, який ставив під єдине командування всі збройні сили країн–учасниць, тлумачився як крок до миру.

Такі ж кроки світового значення радянська дипломатія почала робити і в межах роботи Організації Об'єднаних Націй. Упродовж багатьох років США та СРСР наперемінку блокували прийом нових членів до організації. Здебільшого, з 16 претендентів, заявки подавали сателіти СРСР – Албанія, Болгарія, Монголія, Румунія та Угорщина, яких захід не хотів вбачити на полі геополітичної гри. Але уже у 1955 р. Країна Рад дотиснула супротивників і фактично допомогла своїм союзникам увійти до ООН. Чи не найбільшим досягненням на міжнародній арені для СРСР стала дипломатія з постколоніальними країнами. У 1955 р. це були взаємні візити прем'єр–міністра Індії Дж. Неру до СРСР та М. Булганіна та М. Хрущов до Індії, які також не минули Бірми та Афганістану. При цьому СРСР зауважив, що відмовився від критичних зауважень політичних поглядів М. Ганді та Дж. Неру. Така картина міжнародної політики поставала зі сторінок періодичної преси та екранів телевізорів. Тому не дивно, що радянські освітяни тлумачили 1955 р. як рік виключної мирної політики [2].

Проте, мирна хода у світі 1956 р. дала збій. Країнам довелося так чи інакше брати участь у вирішенні міжнародних криз. Однієї з них була присвячена карикатура М. Славського «Геть руки від Єгипту!» за листопад зазначеного року [3]. На малюнку у нижньому лівому кутку було зображено територію держави Єгипет, розділеного навпіл. Скоріше за все це був поділ не річкою Ніл (відсутнє характерне зображення дельти), а розмежування Суецьким каналом, що відділяв Африку від Синайського півострова, бо це була основна ідея карикатури. Задля більшого переконання на березі Середземного моря красувалася Велика піраміда з пальмою.

Над Єгиптом було чисте безхмарне небо. Натомість у морі над до берегів країни наближався жадливий монстр. Замість тіла у нього був заштопаний грошовий мішок, дві тонкі ноги закінчувалися не стопами, а великими військовими крейсерами, які блокували вхід до каналу. На пухкому «грошовому» тілі сиділа округла голова без шиї. Великі круглі очі зійшлися на крочкуватому носі, який навис над скривленим від

жадоби напіввідкритим ротом. На плішивій голові з рідким волоссям сидів, насунутий на самі очі, чорний циліндр. Дві величезні тонких руки тяглися від чудовиська до Єгипту. Сорочка у нього була закована до ліктів, а звідти руки перетворювалися на лапи звіра: волохаті, чорні, з пазурами замість нігтів, вони впивалися в узбережжя і притягували Єгипет до захоплювача.

Небо над окупантом нагадувало собою величезний рій мух, було темне та буремне на противагу світлому тону єгипетського виднокраю. Скоріш за все, у такій подобі карикатурист намагався зобразити чи союзників Великобританії та Франції, чи виключно британського прем'єра сера Ентоні Ідена. Французький президент Рене Коті, який правив у той час, абсолютно не підходив по типажу до намальованого образу завойовника. Аби посилити зв'язок малюнку з міжнародною політикою, над ним був розміщений епіграф – цитата з промови М. Сулова «39-роковини Великої Жовтневої Соціалістичної Революції», у якій війна проти Єгипту називалася «відчайдушною спробою старих імперіалістів з допомогою гармат і бомб припинити неухильний розвал колоніальної системи...».

Карикатура була випущена у числі «Радянської освіти» за 7 листопада 1956 р. На момент виходу газети Суецька криза уже добігла свого кінця. Нагадаємо, що вночі 30 жовтня 1956 війська Ізраїлю вторглися на Синайський півострів, а Велика Британія та Франція жадали від Єгипту відвести війська на 16 км від Суецького каналу віддати під окупацію Порт-Саїда, Ісмаїлію та Суец [4]. Після відмови, британо-франко-ізраїльські літаки й кораблі бомбардували міста Єгипту та на початку листопада захопили окремі позиції біля Суецького каналу. Політичний тиск СРСР та США все ж змусив Велику Британію та Французьку республіку саме 7 листопада припинити вогонь та почали евакуацію [5].

На початку січня 1958 р. М. Славський презентував черговий шарж на тему міжнародної політики під назвою «НАТО й американська допомога» (у слові НАТО остання літера навмисне писалася з малої, для посилення наголосу і гри слів. НАТО тлумачилося і як скорочення назви військового блоку, і як «саме на це й потрібна допомога США») [6]. Малюнок розбитий на дві площини, ніби американський комікс. У першому сюжеті показано споруду, схожу на ядерну бомбу за обрисами. Стабілізатор бомби виконує роль фундаменту, сама вона – ніби маленький будиночок з відкритими дверцятами. На корпусі є напис «нАто» – знову гра слів і значень – і воєнний блок, і натяк на атомну зброю. На верхівці дому-бомби сидить худорлявий чоловік у фраківі з метеликом та циліндрі. Обличчя його опущене, а на очах окуляри. Правою рукою він за мотузочки тримає дверцята хатки-бомби, відкриваючи їх, тягнучи догори. Ліва рука кістлявим пальцем тисне униз, показуючи напрям руху всередину. У хатинці на полиці стоять три повні мішки з доларами, на яких написані суми у тисячу та сто тисяч. Інший лисуватий пухкенький чоловік у фраківі з виразом жадоби на обличчі робить поспішний крок у дім, простягаючи руки до мішків. На другій картинці сюжет розвивається. Бородань нагорі різко пустив дверцята і таким чином замкнув бажальника грошей всередині бомби. Дверцята стали дверями камери з решіткою замість вікна, крізь

грати зі страхом визирає шукач наживи. А буржуа на верхівці бомби заливається реготом, поставивши руки в боки.

Це чи не перша карикатура доби «відлиги», яка відверто знущала над НАТО. Тому й дійові особи мали відповідати змінам на міжнародній арені найближчого часу. Чоловік нагорі має усі риси, властиві карикатурному образу США – дядечкові Сему, створеному художником Томасом Настом [7]. Проте, той ніколи не носив окулярів, у яких він зображений на першій картинці. Можна було б припустити, що це зображення тодішнього генерального секретаря та співтворця НАТО, бельгійського політика Поля-Анрі Спаака. Однак, він хоч і носив окуляри, був дещо гладкіший і радше походив на особу, яка бігла за грошима всередину боеголовки.

Спробуємо віднайти події, що покликали до життя подібну творчу реакцію вінницького освітянина у січні 1958 р. Найвірогідніше, поштовою було проведення саміту НАТО з 16 по 19 грудня 1957 р. Це була перша зустріч керівників держав та голів урядів країн-учасниць альянсу, з часів створення організації у 1949 р. М. Славський не даремно обрав саме такі образи для своєї карикатури: провідною темою зборів стала оборонна стратегія у Західній Європі та взаємовідносини СРСР із США в ядерній сфері. Присутність бомби на картинці не випадкова, бо члени альянсу одноставно підтримали пропозицію розгорнути балістичні ракети середньої дальності в Європі. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%B7%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%81%D0%B0%D0%BC%D1%96%D1%82_%D0%9D%D0%90%D0%A2%D0%9E_1957 - cite_note-3А найголовніше те, що політики наголосили на необхідності розташування тактичної ядерної зброї не лише у межах кордонів членів Альянсу, але й у без'ядерних зонах. Один з результатів саміту освітянин УРСР намагався висміяти у вигляді чоловіка, що біг за мішками з доларами. Під цим, гадаємо, малася на увазі пропозиція британського прем'єра Гарольда Макміллана працювати у двох паралельних напрямках військової та політичної взаємодії. Остання розумілася у тому числі як стимулювання тісніших економічних стосунків [8, р. 17].

Останній малюнок вінницького освітянина Миколи Славського за добу «відлиги» побачив світ у червні 1958 р. і мав назву «Материнське слово» [9]. Це був другий, на перший погляд, неполітичний шарж, розміщений у розділі міжнародної політики. На ньому було намальовано відкритий космос. У чорноті простору блимали зірки, можна було розрізнити яскравих представників світил – Місяць та Сатурн. У нижньому лівому кутку виднілася півкуля Землі, між паралелями та меридіанами якої було намальоване усміхнене добре жіноче обличчя з павутинкою зморшок в куточках очей. Над планетою зі швидкістю нісся трикутний об'єкт з зіркою та надписом «СССР-3» на борту. У нього було таке саме людське усміхнене обличчя. З корпусу відходили дві тонькі ручки. Тримаючи зошит у лівій руці, правою він записував до нього щось під заголовком «Дослідження космосу». Під самим малюнком автор розмістив монолог Землі: «Добре вчися, синку!».

Немає жодного сумніву, що цей малюнок відображав подорож Супутника-3, четвертого штучного супутника Землі, запущеного в СРСР у травні 1958 р. Це був дев'ятий науковий супутник, який запустили у світі, тому акцент ставився виключно на благородній меті вивчення навколосемного простору. Однак, і тут варто шукати політику. Вона була не лише у намагання похвалитися успіхами, але й викликом Заходу. Нагадаємо, що окремі науковці вважають, що згадуваний вище саміт НАТО 1957 р. багато в чому був викликаний потребою дати дипломатичну відповідь на запуск першого штучного супутника Землі в СРСР у жовтні 1957 р. [10, с. 202–208].

За дванадцятилітня «відлига» вінницький педагог М. Славський намалював і оприлюднив на сторінках «Радянської освіти» 10 карикатур на проблеми міжнародної політики. Зауважимо, що він був не єдиним карикатуристом, який гострим пером доводив миролюбність СРСР та гнилість військових планів західного світу. Після 1958 р. його місце заступлять твори студента А. Гуцола, Є. Рупельта, Є. Пружанського та В. Подтягіна. Загалом, творчість вінничанина складає третину (10 з 31 малюнка) з усього, що з'являлося на четвертій – «політичній» – сторінці періодичного видання для освітян. Найбільше карикатур побачили світ у січні (3), дві у листопаді та по одній у квітні, червні, липні, жовтні та грудні.

Серед його творів можна помітити наступні закономірності. Найбільше серед інших країн шляхом безпосередньої згадки або ж натяку через символіку було згадано США (6 разів), по 1 разу відкрито зображено Іспанію, Єгипет, Західну Німеччину та Великобританію. Інколи натяк на країну відбувався через карикатурне зображення її лідера. Серед ненависних соціалістичному освітянину політиків іспанський лідер Франсіско Франко, британський прем'єр Ентоні Іден, південнокорейський очільник уряду Пйон Йон Тхе, японець Йосіда Сігеру та Президент США Дуайт Ейзенхауер по 1 разу ставали героями карикатур. Їхні колеги – корейський президент Лі Синман, китайський революціонер Чан Кайші та канцлер ФРН Конрад Аденауер по 2 рази з'являлися на сторінках «Радянської освіти». 3–поміж уявних та знеособлених персонажів 3 рази діями карикатур ставали невизначені банкіри чи буржуа, а Смерть з косою, Дядечко Сем та Дід Мороз з онуком мали по 1 замальовці. Пряма географічна прив'язка у шаржах показувала Піренейський півострів, Західну Європу, Синайський півострів, Північний Атлантичний океан, Середземне море, Суецький канал, місто Нью-Йорк та вулицю Уолл Стрит.

Серед явищ природи найчастіше – 2 рази – змальовували бурю, а по 1 замальовці містили блискавку та сніг. Серед небесних світил Місяць двічі помічений у малюнках, тоді як Сонце, Сатурн, Земля та скупчення зірок помічені кожен на 1 карикатурі. Серед архітектурних споруд по 1 разу з'явилися єгипетські піраміди та хмарочоси Нью-Йорка. А серед дерев один раз мелькнули пальма та ялинки. Сдиною твариною, зображеною на карикатурах вінницького педагога був собака (і то умовно спотворений). На диво лише 1 раз без ретуші було критиковано військовий блок НАТО. Серед об'єктів військового призначення літаки, кораблі

та супутник згадувалися 1 раз, так само як військовий бойовий ніж, батіг та пістолет-автомат. Натомість бомби з гранатами та гармати були на 3 картинках. Серед документів по 1 разу М. Славський намалював наукову розвідку та плани війни, а двічі в основі критики були різноманітні військово-політичні угоди. Серед матеріальних об'єктів мішок з грошима двічі, а сірники один раз перебували в осерді шаржу. Нарешті, говорячи про символіку, найчастішою критики зазнавали герої із зображенням знаку долар (5 карикатур), свастики (3 рази), знаку СС та радянської зірки (по 1).

Список використаних джерел

1. Славський М. За мир! // Радянська освіта. – 1956. – №1. – С.4.
2. Бoffa Дж. История Советского Союза: в 2-х тт. Т.2. От Отечественной войны до положения второй мировой державы. Сталин и Хрущев. 1941–1964 гг. – Москва: Междунар. отношения, 1994.
3. Славський М. Геть руки від Єгипту! // Радянська освіта. – 1956. – №85. – С.4.
4. Зверев П. Г. Суэцкий кризис, Шестидневная война и Первые Чрезвычайные вооруженные силы ООН (ЧВС ООН I, 1956–1967): история конфликта и процесса его урегулирования // Вестник гуманитарного научного образования. – 2013. – №12 (38). – С.10–15.
5. Moeller Esther, The Suez Crisis of 1956 as a moment of transnational humanitarian engagement // European Review of History – Revue Européenne D'histoire, 16 March 2016. – 2016http://dx.doi.org/10.1080/13507486.2015.1121970
6. Славський М. НАТО й американська допомога // Радянська освіта. – 1958. – №1. – С.4.
7. The Most Famous Poster // American Treasures of the Library of Congress. – http://www.loc.gov/exhibits/treasures/trm015.html
8. Nash Philip. The Other Missiles of October: Eisenhower, Kennedy, and the Jupiters, 1957–1963. – Univ. of North Carolina Press. – 256 p.
9. Славський М. Материнське слово // Радянська освіта. – 1958. – №26. – С.4.
10. Черток Б. Е. Ракеты и люди. – М.: Машиностроение, 1999. – 448 с. – http://epizodspace.airbase.ru/bibl/chertok/kniga-2/3-5.html
11. Лук'яненко О. В. «Карикатурні війни» в освітянській пресі УРСР доби «відлиги» (1953–1964 роки) (Ч.1) // Гілея: науковий вісник: Збірник наукових праць. – К., 2016. – Вип.116. – С.71–75.

References

1. Slavs'kyj M. Za myr! // Radjans'ka osvita. – 1956. – №1. – S.4.
2. Boffa Dzh. Istorija Sovetskogo Sojuza: v 2-h tt. T.2. Ot Otechestvennoj vojny do polozhenija vtoroj mirovoj derzhavy. Stalin i Hrushhev. 1941–1964 gg. – Moskva: Mezhdunar. Otnoshenija, 1994.
3. Slavs'kyj M. Get' ruki vid Jegyptu! // Radjans'ka osvita. – 1956. – №85. – S.4.
4. Zverev P. G. Sujeckij krizis, Shestidnevnaia vojna i Pervye Chrezvychajnye vooruzhennye sily OON (ChVS OON I, 1956–1967): istorija konflikta i processa ego uregulirovanija // Vestnik gumanitarnogo nauchnogo obrazovanija. – 2013. – №12 (38). – S.10–15.
5. Moeller Esther, The Suez Crisis of 1956 as a moment of transnational humanitarian engagement // European Review of History – Revue Européenne D'histoire, 16 March 2016. – 2016http://dx.doi.org/10.1080/13507486.2015.1121970
6. Slavs'kyj M. NATO j amerykans'ka dopomoga // Radjans'ka osvita. – 1958. – №1. – S.4.
7. The Most Famous Poster // American Treasures of the Library of Congress. – http://www.loc.gov/exhibits/treasures/trm015.html
8. Nash Philip. The Other Missiles of October: Eisenhower, Kennedy, and the Jupiters, 1957–1963. – Univ. of North Carolina Press. – 256 p.
9. Slavs'kyj M. Materyns'ke slovo // Radjans'ka osvita. – 1958. – №26. – S.4.
10. Chertok B. E. Rakety i Ijudi. – M.: Mashinostroenie, 1999. – 448 s. – http://epizodspace.airbase.ru/bibl/chertok/kniga-2/3-5.html
11. Luk'janenko O. V. «Karykaturni vijny» v osvityans'koj presy URSR doby «vidlygy» (1953–1964 roky) (Ch.1) // Gileja: naukovyj visnyk: Zbirnyk naukovyh prac'. – K., 2016. – Vyp.116. – S.71–75.

Lukyanenko O. V., Ph.D. in History, Senior lecturer in Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University (Ukraine, Poltava), lukyanenko.ov@gmail.com

«Caricature wars» in the educational media of the Ukrainian SSR of the «thaw» period (1953–1964) (P.2)

The article illustrates the accents that profile press of the period of de-Stalinization (1953–1964) was arranging for teachers of the UkrSSR in the sphere of international politics through a specific form of influence on consciousness – cartoons. Application of the method of content analysis helped to illustrate the interpretation of teachers and students of higher educational institutions of the world order and their evaluation of developments in the international arena; as well as to identify meaningful participation of teachers in the «cold war».

Keywords: Every-day life, international politics, caricature, higher pedagogical school, de-Stalinization.

* * *

УДК 634.8:930

Luchakivska I.,
candidate of historical sciences, docent
of the Department of Modern History Ukraine
of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Ukraine, Drohobych), ivanna.luch@gmail.com

**EDUCATION IN CONTEXT OF THE EUROPEAN
INTEGRATION PROCESS¹**

The article shows that the intergration of Ukraine into the European educational area, under conditions of spreading main principles and approaches of the Bologna education community, promotes not only to the adaptation of the Ukrainian education and Ukrainian historical studies to modern European standards, but also to the selection of best ways to improve higher education in Ukraine, using the European experience and salient features of national policy. It is shown that the European integration of Ukraine will promote to its state independence, security, political stability, economic and intellectual development. The article also focuses on the problem of the implementation of true democratic standards in Ukraine, as they are believed to serve as a widely recognized model for the social development, the choice of lifestyle and a way to increase democratic capacity of Ukraine.

Keywords: Ukraine, the European educational area, the Bologna education community, a model of social development.

(стаття друкується мовою оригіналу)

Foreign policy of any state should be of multi-vector character. Since the beginning of laying the foundations of its foreign policy, Ukraine has chosen a European direction. For Ukraine this is particularly important as this direction reflects its vital interests, being the result of previous history of the Ukrainian people, Ukrainian mentality, and its democratic traditions. The European choice was conditioned by integration awareness as a factor for promoting national independence, security, political stability, economic development, intellectual process; this is the progression to the standards of real, functioning democracy [6], a recognized model of social development, a choice of way of life, a way to expand its capabilities [4].

Ukraine's joining the Bologna community is an important step in the process of European integration. The Bologna process is the means of integration and democratization of our education, its inclusion into the educational and scientific community of Europe and the world. Adapting to uniform European educational standards and criteria is today's priority for the Ukrainian education. Primarily, educational transformation is a new philosophy of educational activities, new principles of organization of the educational process, new technologies of mastering knowledge [4].

¹ Стаття буде видана зі стипендії Нагороди Івана Виговського

In this context, diversification of teaching methods in the educational system of Ukraine is the relevant the problem. In modern practice, an illustratively recreating or reproductive method of presentation of educational material is considered to the prevailing one. However, scientific studies point to a poor performance, show a low percentage of residual knowledge of students. Therefore, there is a need for a creative method, which is widespread in Europe. Hence, there is a challenge for higher education – to use the experience of European colleagues and combine creative and reproductive methods in order to find a common basis that could adapt teaching methods to the western standards [1].

The Bologna process has many achievements; however, there are also some weaknesses. One of them is the formalization of testing forms that kills the personality and creative nature of thought. The problem lies in the mass enrollment of students to the universities; the stimulus to learn efficiently disappears, there is «dilution» of creative fundamentals of the individual. The researchers also note the loss of fundamental knowledge in the field of mathematics, physics, chemistry, decreasing of philosophical and scientific potential of students. In general, western education wants the student to receive a complex of positive qualities in the field of specialization, and as every manufacturing product to be popular in the labor market. In Europe, the primary purpose of education was to smooth social conflicts, contradictions, so the most important thing was to ensure equal opportunities, while in Ukraine the quality of education was the priority. Therefore, in the process of reform we should take into account that a western education system is not focused on forming creative individuals [1]. Instead, it is important to preserve and use positive features characteristic for the national system of higher education.

Considering the process of Ukraine's joining the Bologna community, special attention should be given to such an important and crucial task as the formation of its historical consciousness. Today, there are some weak points in modern practice of historical education in Ukraine. It is necessary to provide organizational work aimed at synthesis and consideration of ancient cultural heritage of the Ukrainian people, and develop the research, focused on deepening theoretical foundations of the historical science [3].

In the context of this problem, we should not avoid the fact that under the conditions of the Bologna process historical education in Ukraine should be focused on global standards and cannot be limited to the study of the national history, it cannot ignore the knowledge of the world historical process. Therefore, expulsion of the world history or history of the modern world from university curricula is unjustified because these courses help the students master the dynamics of global world processes. They should be an organic component of students' historical knowledge [3]. We emphasize that national historical education in Ukraine is the Ukrainian education; it is inseparable from the Ukrainian and world history, from the national idea, historic vocation of the Ukrainians. This is the vision of Ukrainians not only of their own history, but also of the world history, history of foreign countries. The national historical education in its content does not isolate the knowledge about ethnic Ukrainians from the knowledge of non-Ukrainian ethnic groups [2].